

30 РОКИ “НОВЕЙ ДУМКИ”

30 РОКИ “НОВОЇ ДУМКИ”

30 GODINA “NOVE DUMKE”

Ище єден Союзів ювілей

НОВЕЙ ДУМКИ - 30 РОКИ

Вишло 14 числа. Премєненї тромє главни и одвичательни редакторє и штварти на длужносци

“Нова думка” на початку 2001. року наполнєла 30 роки виходзєня. То и полнє нє лєм полнолїтство, алє и узрєтосц чловєчєго живота. Истє мож повєсц и за нашу рєвию. До початку того єй ювілєю вишли 14 числа, лєбо стрєднє три числа на рок. За тот час премєнєла трох главних и одвичательних редакторох, а тєраз на длужносци штварти. Найдлужєй, аж два дєцєнїї, бул перши, за нїм други, а трєци редакторовал лєм єдно число, док штварта по порядку, ниа, уж и 13-14 числа, односно и коло три роки.

Першє число “Новей думки” шє зявєло мєдзи читачами на сам Нови, 1971. рок, най так повємє. У дїйсносци у нїм були материяли зос прєдходного, 1970. року, так жє, патраци на таки спосєб, часопису уж и трицєц и перши рок почал. Но, тримамє шє офїцийного, 1971. року.

Видаватель, Союз Русинох-Українцєх Горватскєй, тєди, ниа, зос смушку, нє могол дїйсвоват без свєйого глашнїка так як би то трєбало и як задумовал. Прєто уж од самого свєйого початку, 1968. року, кєди є основани, одлучєл гє видават. Прєшли и три роки, а то шє нє збуло, углавним прє недостаточносц пєнєжу, котрого тєди обєзпєчовала дружтвєна зєднїца, Собор Социалистичнєй Рєпублики Горватскєй. За тото першє число Союз зашпоровал з пєнєжєх, котри доставал за порядну дїялносц. Нє плацєл, на приклад, секретара и кнїжководитєля, бє то анї нє сцєл нїхто буц за мали пєнєж, якого вон тєди мал. Тоти работи окєнчовал прєсидатєль Союзу волонтерски, та так назбєрал тєльє пєнєжу жє би шє виплацєло друкарнї за друкованє того першого числа.

Од першого числа у “Новей думки” марнє робєл Роман Миз, свяшєнїк, першє з Липовлянєх, вєц з Нового Саду. Главному и одвичательному редакторєви, Владєви Костєлниковєму, бул обєк за украинску часп часопису, гєч помогєл и у тєй у котрєй у недостаточносци авторє за украински язик, та прєто и хибєли вистки з кєждоднєвового животу нашєго народу у украинских мєстєх. Надєкнадзовали дочасовє сотрудинїки, прєважнє и насампрєдз, Павло Головчук, потим Роман Лаврив, познєйшє Василь Стрєхалюк, алє заш лєм оставала прєжнїна у редакцїї правє за

тот наш язык. Пополнета є аж и понад децению и пол зос приходом Михайла Ляховича зоз Сримскей Митровици, котрого Редакция, остатніх 80-тих рокох XX столїтия послала и на доучованє українского литературного языка и журналистики у України. Перши стайомни новинар, од 1981. року, постал юрист Гавриїл Такач. Главни и одвичательни редактор и далей робел волонтерски, односно за напол менши гонорар од нормалней новинарскей плаци. Василь Мудри зос Шиду бул, так повесц, од самого початку укапчани до активней роботи редакції, та таким остал и по конец тей серії. Вона ше застановела на 89. чишлє 1991. року, по преврала война у Горватскей. Польнело ше дваец роки од виходзєня часопису. Було приготовене и цалосне число, теди 91, за тоту нагоду, 20-рочніцу виходзєня. Воно ше у такей форми нігда не зявело, гоч остало у машинопису и ише вше би ше могло друковац.

После тих 20 рокох од Влади Костелника факлю редакції превжал перши професийни новинар, юрист Гавриїл Такач у барз очежаних военних рокох. Перше у Андриєвцох, вец у Загребе, бо Вуковар бул окупирани та Союз преселєл до главного городу Горватскей, Загребу. Без достачного пенєжу, ише менєй з нужнима кадрами, Гавриїл Такач видавал “Нову думку” и у двочислах, од 90. по 100. число, лебо штири роки найчежшого периоду и Союзу, и Редакції, и “Новей думки”. Но, остало главне же часопис виходзел.

Новим главным и одвичательним редактором постал, и остал лем за 101/102. число, Алекса Павлешин. У редакції остал Гавриїл Такач, з нїм и Мария Такачова и Оксана Тимкова. И то було барз важне, же з тим двочислом 1997. року премосцене дальше виходзєне часопису, бо пошвидко настала нова пременка.

Идуцого, 1998. року, 103. число “Новей думки” як за видавателя часопис подписує Оксана Тимко, практичне, як главна и одвичательна редакторка. Од теди, 1998. року, и 103. числа, по початок 30-того року виходзєня, видала, зос сотрудніками, 12 числа, лебо стредне 4 числа рочне.

Шицки троме редакторе барз добре зробели же ше прилапели такей важней и одвичательней длужносци, и допринєсли найвещей же би ше “Нова думка”, не загашела, як по остал дїствовац и наш Союз, як поведзєне горе, у їх найчежших часох иснованя, войны од 1991. по 1995. рок и повоенних часох, без достачного, голєм кельо би требало, пенєжу а окреме кадру. Остатні роки часопис ше устайомел и то барз добре, бо, ниа, кажди трєци мешац видзе по єдно його нове число. Попри нього, кажди шейсц мешац иста редакция видава и дзєцински часопис “Венчик”

- “Віночок” - “Vjenčić”, а то би поведло як кед би видала и шейсц числа “Новой думки”. Успих не мали, по вещей, вельки, особено маючи на розуме обставини у котрих ше видаваю обидва ревії.

Главни и перши редактор “Новой Думки” Владо Костелник и лектор українских текстов Роман Миз у разгваркч зоз Владиком Крчмевского Владичества Славомиром Миклошом

“Нова думка” мала у перших 20 роках виходзения коло 100 сотруднікох зоз жеми и иножемства, жемох у котрих жиє наша, руска и українска дияспора, а и з других жемох у котрих иснує зацикавеносц за Русиных и Украинцох у Горватскей. Гоч ше познейше тото число дацо зменшало, воно заш лем импозантне. Потвердзує дальши не зменшани интерес швета за часопис, за його видавача, а найвечей за Русиных и Украинцох у Горватскей. Окрене тото зацикавене панує у жеми матичней нашії України, з котру постановени части, черстви и обсяжни културно-просвитни, мистецки и информативни контакти, котри ше и далей розвиваю. Подобне и зос Словацку Републику, у котрей жию Русини и Украинци и одкаль пришли нашо предки пред 2,5 столітия.

За цали час свойого виходзения, “Нова думка” була на линіи идентификації, еманципациї и конституирования свойого народу, Русиных и

Українцях. І дзелела з нїм судьбу, у добру і злу, як ше то гвари. А то дїйсне і важне. Вона така і teraz, така і остане, покля-год лем иснує і будзе дїйствовац Союз Русиных і Українцях Горватскей яки єй і дальши видаватель і - покровитель, най так повеме.

Зажадайме “Новей думки” ише вельо таки, трицерочни, ювилеї, але зовше лепшим і богатшим змистом, заш на хасен і службу своїх читательох, насампредз, Українцях і Русиных у Горватскей. Але і широм швета дзе уж жиє наш народ, особено у безпостредковим окруженю, Босни і Герцеговини і Войводини, у котрих жию нашо найблїзши браца і шестри і з котрима требаме і мушиме сотрудзовац. На полю просвити і култури, мистецтва і цалосней доброти, заш свойого народу, Русиных і Українцях.

“Руски дом” у Прешове

Василь Мудри, Шид

ЯК СОМ ЛЕКТОРОВАЛ ТЕКСТИ НА РУСКИМ ЯЗИКУ У “НОВЕЙ ДУМКИ“

О иницијативох за порушванє та и о самим порушваню часописа “Нова думка“, як органу Союзу Русинох-Українцох (теди зоз смужку), досц обяжно

описане у кніжки “30 Роки Союзу Русинох и Українцох Горватскей“, 1998. року. Перши крочай було меноване редакційного одбору, хторе окончене на сходы Союзу, 6. августу 1971. року. И сам сом бул меновани до того редакційного одбору и у нїм сом остал по заключно 89. число, юлий-август 1991. року, кед того число, пре познати нам причини, було остатне за нас, членох редакційного одбору у тедишнім составе. На самим початку, (перше число вишло за 1971. рок, пред 30 роками), була то переважно волонтерска работа.

Уж после першого числа обачело ше же ест надосц правописни, а особено лексични гришки та ришене же би тоту длужносц превжали лекторе: отец Роман Миз тексти на українским, а я тексти на руским, та вецей раз, и на горватским языку. За розменьоване текстох за лектороване або уж вилекторованих хасновали зме поштово услуги. Владо Костелник, як редактор, дал би нам одредзени час же покля маме того окончич. Часто ше случовало же би зме еден добри пакецик рукописох придавали на пошти, а уж нас чекал други. Але, нажаль, случовало ше и то, же Владо дацо не засцигнул послац на лектороване, та вошло до друку таке, яке автор написал.

Гоч сом уж мал надосц искуствия, як новинар, редактор, автор читанкох и учебнікох, заш лем ше зявели почержкосци: нови слова з обласци политики, економії, права... За велі слова, хтори прилапени зоз горватского, требало найсц одвитующе слово на руским языку. А ми у тим чаше мали лем СЛОВНІК ТЕРМИНОХ ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ (сербскогорватско-руски и руско-сербскогорватски) у виданю Покраїнского заводу за видаване учебнікох, Нови Сад, 1970. року. Були то кніжочки од 30 по 90 боки (коло 10) за предмети: математика, физика, история, биология... А вец, 1972. року, вишол и ПРИРУЧНИ ТЕРМИНОЛОГІЙНИ СЛОВНІК СЕРБСКОГОРВАТСКО-РУСКО-УКРАЇНСКИ од Миколи М. Кочиша, на 270 бокох. Була то уж векша помоц, але ище не така, яку нешка маме з видаваньом СЕРБСКО-РУСКОГО СЛОВНІКА у двох томох, 1995. и 1997. року на блізко 2.000 бокох. У нїм ест на дзешатки тисячи слова-одредніци и з тим у велім олегчана работа не лем за лекторох, але и за каждого хто ма вязи з руским языком. А найбогатши будземе аж по видаваню РУСКО-СЕРБСКОГО СЛОВНІКА, тиж у двох томох.

И мне, як и другим прекладательом або лектором, найвечей бриги задавали рижни локализми або пожички з других языкох. У нас, у Войводини, уж сом звладал хасноване руских словох место рижних мадяризмох або сербизмох, але сом на лекторованю текстох у “Новой думки“ найшол на нови слова-горватизми. Ту лем еден (бул досц части) приклад. Преважно ше у текстох на руским языку хасновало слово ПРИДОНЄСЦ у прекладу з горватского PRIDONIJETI . А ми маме уж утврдзене слово ДОПРИНЄСЦ. Або кус ридши: НА УМОРЕ, гоч вшадзи хаснуеме НА УМЕРАНЮ.

Найходзел сом на громаду локализмох. Приклади: ЧИМ ШВИДШЕ (пошол, позберал) наместо ЦО ШВИДШЕ; ЧИМ ПУКНЄ(яр) наместо НАКЕДИ, НАКАДЗИ, КЕД ПУКНЄ (яр); НАЙ БИМ (зробел того або того) наместо ЖЕ

БИМ (зробел тото або тото); ТАНЦОВАЛЬНИ (ансамбл) наместо ТАНЄЧНИ (фолклорни) итд.

Було надосц и правописни гришки. Нажаль, ише их и тераз ест. Найчастейша правописна гришка то хасноване словах БЕЗ и ПРЕЗ. А толковане того слова таке просте, ясне. ПРЕЗ ше хаснує кед ше переходзи **през** (заграду, двор...), а БЕЗ кед ше остава **без** дачого, дакого (пенєжу, маєтку, надїї...). Ту и хасноване слова БИЗМЕ. Чом го хаснуєме (пишеме оддзелено, кед ше воно ВИСМО и у горватским язичу пише ведно. А вец, слова ЗНА ШЕ погришно ше хаснує ведно, ЗНАШЕ, наместо- оддзелено.

Як сом уж спомнул, тераз маме двотомни СЕРБСКО-РУСКИ СЛОВНІК, та робота лекторох у велім олегчана. Лем же у вязи прекладаня нового слова (одредніци) муши ше добре преучиц шицки значеня того сербского (або горватского) слова у рижних вариянтох руского язича. Ту лем еден конкретни приклад. Хаснує ше слово ТУЖЕМСТВО як тото, цо у нас, у нашей жеми (у ТУЖЕМСТВЕ и иножемстве). У Словніку на сербским (може так и на горватским язичу) **ovozemaljski, -a, -o** ше толкує так: 1. хтори ше одноши на тоту жем; домашні; **ovozemaljska administracija** администрация тей жеми; 2. рлг. (zemaljski) тужемни, жемови, тогошветови; - **живот** тужемни живот. Понеже тото слово не религийного значеня, його потребне хасновац як: дома, у нашей жеми, у нас а вец и гевто – иножемстве.

Тото, цо сом винесол, не було злонамирне, пристране, але лем з циљом же би було як драгоказ у хаснованю прилапених нормах руского литературного язича. И сам сом у цеку свойого роботного вику през шицко тото прешол, та чом бим, праве тераз, кед слово о моеї лекторской роботы, тото не поведол?!

И на концу ише тото: цешим ше же сом од першого числа “Новей думки“ бул ей активни сотруднік и же сом, спрам своїх моцох и можлівосцох, допринесол же би тот часопис з каждим числом бул вше квалитетнейши, на цо вещей бокох и частейши (по даскельо числа у року). Але, нажал, пришли чежки часи, та я и други сотрудніки з Войводини постали жителе другой держави. Заш лем, часопис ше выдавал у Загребе, гоч и з кус иншаку концепцию. После врацаня Редакциї до Вуковару предлужел сом свойо сотрудніцтво, гоч не у таким обсягу як скорей.

Резултати триצעрочней роботы за нами, а яки ше ише посцигну у чаше идуцих 10 рокох, то завиши, у першим шоре, од младих моцох хтори ше уключа до роботох на выдаваню часопису. Любел бим здрави дожиц и означоване идуцого ювильєу “Новей думки“ - ей 40-рочніцу. Кельо ише будзем сотрудзовац у ней и покля – то не завиши лем одомне. Дзека ту, лем – дай Боже здравя!